КОМУНАЛЬНИЙ ЗАКЛАД ЛЬВІВСЬКОЇ ОБЛАСНОЇ РАДИ
«ЛЬВІВСЬКИЙ ОБЛАСНИЙ ІНСТИТУТ ПІСЛЯДИПЛОМНОЇ ПЕДАГОГІЧНОЇ ОСВІТИ»

Кафедра практичної психології та інклюзивної освіти

ПРОГРАМА ПІДВИЩЕННЯ КВАЛІФІКАЦІЇ
ВЧИТЕЛІВ-ДЕФЕКТОЛОГІВ (ВЧИТЕЛІВ-ЛОГОПЕДІВ)

«СТВОРЕННЯ ІНДИВІДУАЛЬНОЇ ОСВІТНЬОЇ ТРАЄКТОРІЇ ДЛЯ УЧНІВ (ВИХОВАНЦІВ) З ООП»

Програма підвищення кваліфікації розглянута і рекомендована до затвердження на засіданні кафедри практичної психології та інклюзивної освіти

(*протокол № 11 від 22.10.2026 р.)*

Завідувачка кафедри Галина ВАРХОЛИК

Програма підвищення кваліфікації затверджена науково-методичною радою

(протокол № 7-1 від 29 жовтня 2026 р.)

Голова науково-методичної ради Павло ХОБЗЕЙ

Розробники: ***Віра РЕМАЖЕВСЬКА***, доцент кафедри практичної психології та інклюзивної освіти ЛОІППО, кандидат педагогічних наук, доцент; ***Галина ВАРХОЛИК***, завідувач кафедри практичної психології та інклюзивної освіти ЛОІППО, кандидат педагогічних наук; ***Галина КУЗЬ***, завідувач обласного ресурсного центру підтримки інклюзивної освіти ЛОІППО.

Напрям підвищення кваліфікації: організація та забезпечення корекційно-розвиткової допомоги дітям з особливими освітніми потребами з врахуванням категорій (типів) освітніх потреб (труднощів) учнів (вихованців) з особливими освітніми потребами.

Розроблено на основі типової програми підвищення кваліфікації вчителів-дефектологів (вчителів-логопедів) «Особливості корекційно-розвиткової роботи з врахуванням категорії (типу) освітніх потреб (труднощів) учнів з особливими освітніми потребами» (наказ МОН України від 05.02.2026 № 187)

Термін дії програми: з 01.01.2027 до 31.12.2031 року.

Рецензенти:

- **Ігор ТАНЧИН**, заступник директора з науково-педагогічної роботи ЛОІППО, кандидат історичних наук.
- **Людмила ЛИСОГОР,** начальник відділу навчально-методичного забезпечення змісту корекційної та інклюзивної освіти УІРО, кандидат біологічних наук, доцент.

1. ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Актуальність програми

Урядом України ухвалені зміни в освітній політиці, які спрямовані на забезпечення систематичної підтримки дітей з особливими освітніми потребами. Очікується, що реалізація цих змін створить умови для підвищення якості роботи спеціалістів, які надають корекційно-розвиткові послуги дітям з особливими освітніми потребами, їхнім родинам й освітянам, які працюють з дітьми з ООП, та є черговим кроком на шляху до забезпечення рівного доступу до освіти та поліпшення інклюзивної підтримки дітей у навчальному середовищі.

Саме тому підвищення кваліфікації вчителів-дефектологів (вчителів-логопедів) як безпосередніх виконавців корекційно-розвиткової допомоги дітям з ООП потребує постійного вдосконалення професійних компетентностей в умовах змін законодавства, впровадження новітніх системних підходів до оцінювання розвитку дитини та організації інклюзивного навчання осіб з особливими освітніми потребами в закладах освіти.

Програма враховує основні положення Закону України «Про освіту», «Про дошкільну освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про охорону дитинства», «Про засади запобігання та протидії дискримінації в Україні», Порядку підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 21 серпня 2019 р. № 800 (із змінами), Положення про інклюзивно-ресурсний центр, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 липня 2017 р. № 545 (із змінами), Положення «Про навчально-реабілітаційний центр» та Положення «Про спеціальну школу», затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 221 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 03.11.2021 № 1132), Порядку утворення та умови функціонування спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти, затверджений наказом МОН від 22.08.2024 № 1182; Порядку організації інклюзивного навчання в закладах дошкільної освіти, затверджений постанови КМУ № 530 від 10.04.2019 (у редакції постанови КМУ № 1036 від 26.08.2025), Порядку організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 15 вересня 2021 р. (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 5 лютого 2026 р. № 129) та інших нормативно-правових актів, що регулюють інклюзивне навчання, реформування освітньої галузі в Україні, новітніх міжнародних і вітчизняних наукових розробок, кращих практик у галузі інклюзивної, та спеціальної освіти, з метою професійного розвитку вчителів-дефектологів (вчителів-логопедів) відповідно до сучасних викликів суспільства й освіти.

Програма підвищення кваліфікації «Створення індивідуальної освітньої траєкторії учня (вихованця) з ООП» розроблена відповідно до стратегічного курсу держави щодо розбудови безбар'єрного освітнього простору та забезпечення рівного доступу до якісної освіти.

Цільова група: вчителі - дефектологи (вчителі – логопеди)

Обсяг (тривалість): 30 год (1 кредит ЄКТС)

Особливості реалізації програми: програма реалізується в очно-дистанційному форматі. Лекційні та практичні заняття проводяться очно та/або дистанційно в синхронному режимі (відеоконференція), самостійна робота виконується асинхронно на освітній платформі закладу. Навчальні матеріали адаптовані до професійних потреб вчителі-дефектологів (вчителів-логопедів) закладів освіти із різним рівнем досвіду. Навчання будується на кейсах із реальної практики; слухачі працюють у малих групах і впродовж курсу створюють груповий проєкт, що поєднує всі модулі програми. Рекомендована наповнюваність групи – до 25 осіб.

Форма підвищення кваліфікації: інституційна, (очно-дистанційна).

Мета підвищення кваліфікації: розвинути професійну компетентність вчителі-дефектологів (вчителів-логопедів), шляхом формування знань, умінь і навичок, необхідних для організації якісного освітнього процесу, реалізації індивідуального підходу до навчання, виховання та психолого-педагогічної допомоги дітям з ООП. Ознайомити спеціалістів, які надають корекційно-розвиткову допомогу учням (вихованцям) з ООП з основами розроблення індивідуальної програми розвитку учня (вихованця). Запропонувати педагогам практичні стратегії адаптації/модифікації змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів), особливостей оцінювання навчальних досягнень учнів, забезпечення психолого-педагогічного супроводу учня з ООП та ефективної взаємодії з батьками учнів з ООП.

Завдання підвищення кваліфікації:

- актуалізувати знання нормативно-правової бази, що регулює порядок організації інклюзивного навчання в закладах дошкільної та загальної середньої освіти;
- удосконалити навички корекційно-розвиткової роботи з учнями (вихованцями) з ООП;

- удосконалити вміння надавати допомогу педагогам закладів освіти щодо застосування адаптацій і модифікацій освітнього середовища та навчальних програм;
- сформувати стратегії суб'єкт-суб'єктної взаємодії та партнерства з батьками (законними представниками) дитини з ООП.

Перелік компетентностей, що вдосконалюються:

Загальні компетентності:

ЗК 1 Громадянська та соціальна: здатність діяти на основі захисту прав і свобод дітей з ООП відповідно до національних та міжнародних правових норм.

ЗК 2 Командна та комунікативна: здатність ефективно співпрацювати в команді психолого-педагогічного супроводу закладів освіти.

ЗК 3 Професійна рефлексія: здатність до критичного мислення, самооцінки та прийняття обґрунтованих рішень у складних професійних ситуаціях.

Професійні компетентності:

ПК 01Нормативно-правова: обізнаність у законодавстві щодо організації інклюзивного навчання в закладах дошкільної та загальної середньої освіти.

ПК 02 Проектувально-методична: здатність розробляти методичні рекомендації щодо складання індивідуальної освітньої траєкторії учня (вихованця) з ООП, формування ІПР, застосування засобів адаптації/модифікації навчальних програм та освітнього середовища.

ПК 03 Консультативна та партнерська: володіння прийомами консультування педагогів і батьків на засадах взаємоповаги, прозорості та етичних норм.

Очікувані результати підвищення кваліфікації:

- **розуміє** нормативно-правові механізми організації інклюзивного та спеціального навчання дітей з ООП в закладах дошкільної та загальної середньої освіти;
- **вміє** застосовувати діагностичний та корекційний інструментарій для корекційно-розвиткової допомоги дитині з ООП;
- **складає** обґрунтовані висновки про корекційно-розвиткову роботу з дитиною з ООП та розробляє рекомендації щодо адаптації/модифікації освітнього процесу;
- **сприяє** діяльності команд психолого-педагогічного супроводу в закладах освіти та надає їхнім членам методичну допомогу.

Система та критерії оцінювання результатів підвищення кваліфікації: контроль за знаннями слухачів проводиться послідовно й систематично: на практичних заняттях, індивідуальне та фронтальне опитування.

Оцінювання результатів підвищення кваліфікації здійснюється шляхом підсумкового тестування (бальна система) та вербального оцінювання виконання практичних завдань. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест з 20 питань. Максимальна кількість балів, яку можуть отримати учасники, — 100 балів. Прохідний бал — 75. Учасники, які успішно пройшли навчання та склали підсумковий тест, отримують сертифікат.

Документ про підвищення кваліфікації: сертифікат встановленого зразка

Вартість (у разі встановлення): безоплатний характер надання освітньої послуги для слухачів курсів підвищення кваліфікації за регіональним замовленням місцевих органів управління освітою, вартість згідно з кошторисом відповідно до порядку надання платних послуг для всіх інших категорій.

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Програмою передбачено поєднання теоретичної підготовки з практичною діяльністю, спрямованою на формування та вдосконалення професійних компетентностей вчителів – дефектологів (вчителів – логопедів) у сфері інклюзивного та спеціального навчання у закладах освіти.

Особливістю є практико-орієнтований та інтегративний характер, який поєднує роль вчителів – дефектологів (вчителів – логопедів) як ключових спеціалістів з оцінювання розвитку дитини для складання ІПР учня (дитини) та консультантів команд психолого-педагогічного супроводу.

Підсумкові заходи та оцінювання: Оцінювання результатів навчання проводиться систематично й послідовно. Воно включає **поточний контроль** (опитування та аналіз практичних завдань під час занять, виконання модульних тестів) та **підсумковий контроль** (складання підсумкового тесту та розв'язання практичного кейсу).

Самостійна робота містить:

- завдання, спрямовані на ознайомлення з нормативними та інструктивно-методичними документами, що регламентують питання організації інклюзивного навчання в ЗЗСО та ЗДО;

-пошуково-дослідницькі завдання, спрямовані на організацію корекційно-розвиткової роботи, вміння працювати в команді супроводу;

- практичні кейси, які допоможуть сформувати та розвивати знання, уміння та навички вчителів – дефектологів (вчителів – логопедів) з методики проведення корекційно-розвиткових занять з дитиною з ООП;

- вправи, спрямовані на рефлексію.

За результатами самостійної роботи слухачі презентують, на основі отриманих результатів готують індивідуальний проєкт, презентують та захищають його (тематика відповідно до фахового напряму) в контексті створення ІПР учня (дитини) з ООП.

Підсумкові заходи: вихідне діагностування; презентація та публічний (дистанційний) захист індивідуального проєкту; тестування, підсумкова рефлексія. Форма підсумкового контролю — залік.

Зміст програми складається з чотирьох модулів. На етапі завершення навчання за Програмою слухачі складають підсумковий тест з 20 питань. Програма «Створення індивідуальної освітньої траєкторії учнів (вихованців) з ООП» передбачає теоретичну та практичну підготовку слухачів, а також виконання ними самостійної роботи та підготовку індивідуального проєкту.

Кількість годин, що відводиться на засвоєння змісту програми, становить 30 год. з них: 10 год — лекційні заняття; 12 год — практична робота; 4 год — самостійна робота; 4 год — вступне / підсумкове тестування/контрольні заходи (захист проєктів).

2. НАВЧАЛЬНО-ТЕМАТИЧНИЙ ПЛАН

Назва навчальних тем	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
Модуль 1. Загальна підготовка	**2**	**–**	**–**	**–**	**2**
1.1 Нормативно-правове забезпечення освіти дітей з ООП у ЗЗСО та ЗДО	2	–	–	–	2
Модуль 2. Професійна підготовка	**5**	**7**	**4**	**–**	**16**
2.1 Організація роботи команди психолого-педагогічного супроводу учня з ООП	1	1	–	–	2
2.2. Розроблення індивідуальної програми розвитку (ІПР) учня	2	2	2	–	6
2.3 Організація корекційно-розвиткової та психолого-педагогічної допомоги дітям з ООП	2	3	2	–	7

Назва навчальних тем	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
2.4 Організація освітнього середовища для дітей з ООП в умовах НУШ	–	1	–	–	1
Модуль 3. Фахова підготовка	**2**	**7**	**-**	**–**	**9**
3.1 Категорії (типи) ООП (труднощів), ступінь їх прояву та рівень психолого-педагогічної підтримки в ЗЗСО	1	3	–	–	4
3.2 **Адаптація та модифікація —** основні стратегії організації освітнього процесу для дітей з ООП	1	2	-	–	3
3.3 Індивідуальний та диференційований підхід до дітей з ООП під час корекційно-розвиткової роботи	–	2		–	2
Модуль 4. Діагностично-аналітичний	**–**	**–**	**1**	**2**	**3**
4.1 Вхідне діагностування	–	–	–	-	-
4.2 Груповий проєкт: презентація	–	–	1	2	3

Назва навчальних тем	Лекції	Практичні заняття	Самостійна робота	Контрольні заходи	Усього
4.3 Вихідне діагностування, підсумкова рефлексія	–	–	-	-	-
РАЗОМ	**9**	**14**	**5**	**2**	**30**

3. ЗМІСТ ПРОГРАМИ

МОДУЛЬ 1. Загальна підготовка

Тема 1.1. Нормативно-правове забезпечення освіти дітей з ООП у ЗЗСО та ЗДО

Закони України «Про освіту», «Про повну загальну середню освіту», «Про дошкільну освіту», «Про охорону дитинства», «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні»; права дітей з ООП та їхніх батьків. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти, затверджений постановою КМУ від 15 вересня 2021 р. (в редакції постанови від 5 лютого 2026 р. № 129); Порядок організації інклюзивного навчання у закладах дошкільної освіти, затверджений постановою КМУ від 10 квітня 2019 р. № 530 (у редакції постанови № 1036 від 26.08.2025 р.); Положення «Про навчально-реабілітаційний центр» та Положення «Про спеціальну школу», затверджені постановою Кабінету Міністрів України від 06.03.2019 № 221 (в редакції постанови Кабінету Міністрів України від 03.11.2021 № 1132), Положення про спеціальний садок, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 7 липня 2025 р. № 817. Шлях дитини від висновку ІРЦ до складання ІПР в садку//школі; навчання учнів з ООП відповідно до категорії (типу) особливих освітніх потреб (труднощів), рівнів підтримки.

МОДУЛЬ 2. Професійна підготовка

Тема 2.1. Організація роботи команди психолого-педагогічного супроводу учня з ООП

Організація роботи та склад команди психолого-педагогічного супроводу; функції членів команди супроводу, роль керівника, розподіл відповідальності; порядок розроблення ІПР учня; організація засідань і ведення документації; взаємодія з представниками ІРЦ та батьками.

Тема 2.2. Розроблення індивідуальної програми розвитку (ІПР) учня. Структура ІПР; формулювання довготривалих та короткотривалих цілей; визначення рівня психолог-педагогічної підтримки; особливості першого рівня підтримки дітям з ООП; моніторинг і оцінювання учнів з ООП; перегляд і внесення змін до ІПР; зв'язок ІПР з індивідуальним навчальним планом (індивідуальною навчальною програмою); адаптація/модифікація навчального матеріалу; визначення корекційно-розвиткових занять та психолого-педагогічних послуг; участь вчителя – дефектолога (вчителя – логопеда) у розробленні ІПР учня (дитини).

Тема 2.3. Організація корекційно-розвиткової та психолого-педагогічної допомоги дітям з ООП

Поглиблене вивчення потенційних можливостей учнів (вихованців), уточнення змісту програм корекційно-розвиткової та психолого-педагогічної роботи, на основі яких комплектуються в ЗЗСО класні або міжкласні групи (в ЗДО – групи) для проведення корекцйно-розвиткових та психолого-педагогічних занять (диференційований підхід) з врахуванням вимог індивідуальної програми розвитку учня (дитини). Принцип складання груп. Розклад корекційно-розвиткових занять та психолого-педагогічних послуг. Програми корекційно-розвиткової роботи (напрями корекції, особливості проведення відповідно до особливих освітніх потреб (труднощів) та рівнів підтримки.

Тема 2.4. Організація освітнього середовища для дітей з ООП в умовах НУШ.

Основні складові освітнього середовища; ключові принципи інклюзивного середовища; безпечне фізичне та матеріальне середовище; створення психологічно комфортного мікроклімату в закладі освіти, інформаційне та цифрове середовище; педагогічний та освітній простір (за вимогами НУШ): тематичні осередки у класах (навчальний, художньо-творчий, ігровий, куточок тиші тощо), мобільні, ергономічні меблі та дитиноцентричний підхід (ранкові кола, інтерактивні методики); вимоги до безпеки в школах під час війни; критерії оцінювання середовища для аудиту закладу освіти.

МОДУЛЬ 3. Фахова підготовка

Тема 3.1. Категорії (типи) ООП (труднощів), ступінь їх прояву та рівень психолого-педагогічної підтримки в ЗЗСО.

Загальна характеристика дітей з функціональними сенсорними труднощами, що передбачають обмеження слухової та зорової функції, з функціональними фізичними або моторними труднощами, що передбачають

обмеження опорно-рухової (кістково-м'язової) функції, з функціональними мовленнєвими труднощами, з інтелектуальними труднощами, із соціоадаптаційними труднощами, зокрема такими, що пов'язані з розладами аутистичного спектра та складними порушеннями розвитку; зв'язок категорії (типу) труднощів, ступеня прояву та рівня психолого-педагогічної підтримки в закладі освіти.

Тема 3.2. Адаптація та модифікація — основні стратегії організації освітнього процесу для дітей з ООП.

Адаптація і модифікація змісту навчальних предметів (інтегрованих курсів); зміни у змісті, методах, темпі, середовищі та оцінюванні результатів навчання; конкретні кейси учнів залежно від категорії (типу) особливих освітніх потреб (труднощів) та рекомендованого інклюзивно-ресурсним центром рівня підтримки дітей.

Тема 3.3. Реалізація індивідуального та диференційованого підходу до дітей з ООП під час корекційно-розвиткової роботи.

Диференціація за складністю, темпом і формою подачі діагностичного та дидактичного матеріалу; індивідуальна й групова робота; використання ресурсної кімнати (ресурсного осередку); цифрові інструменти та спеціальні технічні засоби в організації навчання учнів (вихованців) з ООП; ведення документації вчителя – дефектолога (вчителя – логопеда).

МОДУЛЬ 4. Діагностично-аналітичний

Тема 4.1. Вхідне діагностування.

Реєстрація учасників. Ознайомлення з програмою підвищення кваліфікації. Формування очікувань учасників курсів.

Тема 4.2 Груповий проєкт: презентація групового проєкту.

Тема 4.3 Вихідне діагностування, підсумкова рефлексія.

Підсумкова рефлексія.

4. ВИМОГИ ДО ГРУПОВОГО ПРОЄКТУ.

Тематика проєктів обирається з переліку, наданого викладачем. Проєкт має містити:

- аналіз конкретного кейсу дитини з ООП та організації її навчання;
- адаптацію освітнього середовища;
- складену ІПР та/або індивідуальну навчальну програму (індивідуальний навчальний план);

- приклади адаптації і модифікації навчального матеріалу та освітнього середовища;
- висновки щодо ефективності виконання ІПР.

Форма представлення — презентація або буклет. Захист — публічний/ дистанційний.

4.1. Орієнтовний перелік тем проєктів:

1. Взаємодія членів команди психолого-педагогічного супроводу учня з ООП (відповідно до кейсу) в інклюзивному класі (початкова освіта).

2. Взаємодія членів команди психолого-педагогічного супроводу учня з ООП (відповідно до кейсу) в спеціальному класі (базова середня освіта).

3. Особливості адаптації/модифікації навчального матеріалу та освітнього процесу для учня з функціональними сенсорними труднощами, що передбачають обмеження зорової функції, які потребують другого, третього рівнів підтримки.

4. Особливості адаптації/модифікації навчального матеріалу та освітнього процесу для учня з функціональними сенсорними труднощами, що передбачають обмеження слухової функції, які потребують четвертого, п'ятого рівнів підтримки.

5. Розроблення і особливості виконання індивідуальної програми розвитку учня зі складними порушеннями розвитку (початкова освіта).

6. Розроблення і особливості виконання індивідуальної програми розвитку учня зі складними порушеннями розвитку (базова середня освіта).

7. Реалізація індивідуального та диференційованого підходу до навчання учня із соціоадаптаційними труднощами, зокрема такими, що пов'язані з розладами аутистичного спектра, який потребують п'ятого рівня підтримки.

8. Реалізація індивідуального та диференційованого підходу до навчання учня з інтелектуальними труднощами, зокрема такими, який потребують четвертого рівня підтримки.

4.2. Орієнтовний перелік практичних завдань під час засвоєння програми:

№	Тема	Завдання	Результат
1	1.1	Опрацювати нормативно-правові документи за кейсами: визначити, що дозволено, що є обов'язковим, маршрут батьків дитини з ООП.	Заповнена таблиця «ситуація - норма - дія».

№	Тема	Завдання	Результат
1	2.1	Рольова гра «Засідання команди психолого-педагогічного супроводу»: розподіл ролей, ухвалення рішення щодо дитини, оформлення протоколу засідання.	Протокол засідання.
2	2.2	Скласти ІПР за кейсом: цілі, послуги, критерії оцінювання результатів, строки перегляду.	Проєкт ІПР.
3	2.3.	Скласти фрагмент корекційної програми (за відповідним кейсом дитини з ООП).	Фрагмент корекційної програми
4	2.4	Аудит безпеки і доступності середовища класу за чек-листом; запропонувати 5 конкретних змін освітнього середовища.	Заповнений чек-лист, перелік змін.
5	3.1	Розбір кейсів за категоріями труднощів: визначити потреби та рівень психолого-педагогічної підтримки.	Аналітична картка кейсу.
6	3.2	Адаптувати і модифікувати фрагмент програми корекційно-розвиткової роботи для різних категорій труднощів.	Два варіанти фрагмента програми корекційно-розвиткової роботи.
7	3.3	Розробити план індивідуального/групового корекційно-розвиткового заняття (за конкретним кейсом дитини з ООП).	План індивідуального/групового корекційно-розвиткового заняття
8	4.1	Вхідне діагностування, формування очікувань слухачів.	Анкета, перелік очікувань.
9	4.2	Презентація та публічний захист групових проєктів.	Захищений груповий проєкт.

№	Тема	Завдання	Результат
10	4.3	Вихідне діагностування, підсумкова рефлексія.	Тестування

4.3. Перелік питань для самостійного опрацювання матеріалу слухачем.

Обов'язкова самостійна робота (5 год.) складається з двох завдань, виконання яких є передумовою створення випускного проєкту.

Тема	Години	Завдання	Питання для опрацювання	Результат роботи
2.3	2	За кейсом учня з ООП скласти зразок ІПР з зазначеними цілями на семестр.	1. З яких розділів складається ІПР? 2. Як сформулювати вимірювані цілі? 3. Коли й за яких умов ІПР переглядають?	Зразок ІПР
3.2	2	Скласти таблицю: «категорія (тип) труднощів - прояви - рівень підтримки – приклади психолого-педагогічної допомоги – можливі адаптації/модифікації навчального матеріалу»	1. Як співвідносяться категорія труднощів, ступінь прояву й рівень підтримки? 2. Які ознаки допомагають педагогові помітити особливі освітні труднощі (на прикладі кейсу учня з ООП)?	Таблиця
4.2	1	-	-	Груповий проєкт: презентація

5. МАТЕРІАЛ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО ТЕСТУ ДЛЯ ПЕДАГОГІВ ЗЗСО

1. Якими законодавчими та нормативно-правовими документами урегульовано організацію інклюзивного навчання в закладах загальної середньої освіти?

2. Якими законодавчими та нормативно-правовими документами урегульовано створення спеціального класу у закладі загальної середньої освіти?
3. Яка різниця між спеціальним класом та інклюзивним класом?
4. Хто входить до складу команди психолого-педагогічного супроводу дитини з ООП?
5. Які категорії дітей і яких рівнів підтримки можуть навчатися у спеціальних класах ЗЗСО?
6. Який документ є підставою для складання ІПР?
7. Які складові обов'язково мають бути відображені в освітній програмі закладу?
8. Що є підставою для адаптації/модифікації модельних навчальних програм?
9. Які напрями корекції відображені у корекційно-розвиткових програмах, схвалених МОН?
10. Який ключовий принцип є основним у навчанні дітей з ООП?
11. Які умови мають бути створені для навчання дітей зі складними порушеннями розвитку?
12. У класі з'явився учень зі складними порушеннями розвитку, зокрема з поєднаними функціональних сенсорних труднощів, що передбачають обмеження слухової функції та обмежень зорової функції. Які перші кроки ви зробите як вчитель-дефектолог?
13. Назвіть три основні вимоги до організації освітнього середовища для учнів з соціоадаптаційними/соціокультурними труднощами, у тому числі що пов'язані з розладами аутистичного спектра.
14. Яким чином відбувається діагностування дітей з ООП у вересні (на початку навчального року)?
15. Які інструменти комунікації з батьками є найбільш ефективними у ЗЗСО?
16. Назвіть психолого-педагогічні особливості розвитку дітей шкільного віку з порушеннями зору.
17. Назвіть психолого-педагогічні особливості розвитку дітей шкільного віку з порушеннями слуху.
18. Назвіть психолого-педагогічні особливості розвитку дітей шкільного віку з інтелектуальними порушеннями.
19. Назвіть психолого-педагогічні особливості розвитку дітей шкільного віку з соціоадаптаційними/соціокультурними труднощами, у тому числі що пов'язані з розладами аутистичного спектра.
20. Які інноваційні форми і методи психолого-педагогічної роботи з дітьми шкільного віку з ООП ви знаєте?

6. СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

Нормативно-правові документи

1. Закон України «Про освіту».
2. Закон України «Про повну загальну середню освіту».
3. Закон України «Про охорону дитинства».
4. Закон України «Про реабілітацію осіб з інвалідністю в Україні».
5. Порядок організації інклюзивного навчання у закладах загальної середньої освіти, затверджений постановою КМУ від 15.09.2021 № 957 (у редакції постанови КМУ від 05.02.2026 № 129, чинної з 01.08.2026; зі змінами, внесеними постановою КМУ від 23.09.2026 № 1164, чинними з 01.10.2026).
6. Положення про інклюзивно-ресурсний центр, затверджене постановою КМУ від 12.07.2017 № 545 (зі змінами).
7. Порядок підвищення кваліфікації педагогічних і науково-педагогічних працівників, затверджений постановою КМУ від 21.08.2019 № 800 (зі змінами).
8. Порядок утворення та умов функціонування спеціальних класів у закладах загальної середньої освіти, затверджений наказом МОН від 22.08.2024 № 1182 (зареєстровано в Мін'юсті 18.09.2024 за № 1408/42753).
9. Примірне положення про команду психолого-педагогічного супроводу дитини з особливими освітніми потребами в закладі загальної середньої та дошкільної освіти: наказ МОН від 08.06.2018 № 609 (у новій редакції наказу МОН від 29.05.2025 № 787).
10. Розпорядження КМУ від 07.06.2024 № 527-р. «Про схвалення Національної стратегії розвитку інклюзивного навчання на період до 2029 року та затвердження операційного плану заходів з її реалізації на 2024–2026 роки»
11. Про затвердження принципів, критеріїв і меж розумного пристосування та універсального дизайну: постанова КМУ від 17.12.2025 № 1673.

ОСНОВНА ЛІТЕРАТУРА

1. Вавіна Л.М., Ремажевська В.М. Розвиваємо у дитини вміння бачити. Київ : Літера, 2008.

2. Дитина з порушенням слуху / С. В. Литовченко, В. В. Жук, О.М. Таранченко — Харків: Вид-во «Ранок», ВГ «Кенгуру», 2018. — 56 с. — (Інклюзивне навчання)

3. Жук В.В., Литвинова В.В., Литовченко С.В. Чути і спілкуватись. Крок за кроком з батьками. Методичний супровід та психологічна підтримка: навчально-методичний посібник для педагогів та батьків. Київ, 2023. 57 с.

4. Запровадження безбар'єрності освітніх послуг в закладах дошкільної та загальної середньої освіти : аналітичні матеріали для МОН України / за заг. ред. Л.І. Прохоренко, В.В. Засенка, Н.А. Ярмоли. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2024. 77 с.

5. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. (2023). Діти з особливими освітніми потребами: навчання та супровід у період повоєнної відбудови: навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. – 192 с.

6. Колупаєва А.А., Таранченко О.М. (2023). Інклюзія: покроково для педагогів: навчально-методичний посібник (Серія «Інклюзивна освіта»). Київ, 2023. – 232 с.

7. Корекційно-розвивальні технології навчання дітей з комплексними порушеннями розвитку : навчально-методичний посібник / Чеботарьова О. В., Блеч Г. О., Гладченко І. В., Бобренко І. В., Мякушко О. І., Сухіна І. В.,Трикоз С. В.; за наук. ред. О.В. Чеботарьової, О.І. Мякушко. – Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. – 936 с.

https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/725704/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%9A%D0%A0%D0%A2-2020.pdf

8. Литовченко С. В., Жук В. В., Литвинова В. В. Новий формат освітнього середовища: діти з порушеннями слуху у дошкіллі: навч.-метод. посіб. / С. В. Литовченко, В. В. Жук, В. В. Литвинова. – К.: ФОП Симоненко О.І., – 2019. – 279 с.

9. Мякушко О.І., Кожановська О.М. Методичні основи корекційного навчання учнів з порушеннями інтелектуального розвитку: здоров'я, безпека та добробут: практ. посіб. Київ: Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2025. 138 с.

10. Недозим Інна. Учні початкових класів із розладами аутистичного спектра: навчання та розвиток .- Харків, видавництво «Ранок», 2020

http://library.megu.edu.ua:8180/jspui/bitstream/123456789/3484/1/2020Uchni-p2020ochatkovykh-klasiv-iz-rozladamy-autystychnogo-spektra-navchannia-ta-rozvytok-Nedozym.pdf

11. Особливості реалізації компетентнісного підходу в освіті дітей з інтелектуальними порушеннями / навчально-методичний посібник /авт.: О. Чеботарьова, Г. Блеч, І. Бобренко, І. Гладченко, О. Мякушко, С. Трикоз, І. Сухіна, Н. Ярмола. За наук. ред.: О. Чеботарьової, І. Сухіної. – К.: ІСПП імені

Миколи Ярмаченка НАПН України, 2019. – 450 с. – Режим доступу: https://iio.iitta.gov.ua/718292/

12. Оцінювання навчальних досягнень учнів з особливими освітніми потребами / методичні рекомендації / укладачі: Н. Софій, О. Стягунова, О. Федоренко. Київ, УІРО, 2024, 40 с. https://mon.gov.ua/static-objects/mon/sites/1/inkluzyvne-navchannya/2024/07/29/Otsinyuvannya.navch.dosyahn.uchniv.z.OOP-metodrekomendatsiyi-2024.pdf

13. Порадник батькам: практичні рекомендації під час дистанційного навчання дітей з інтелектуальними порушеннями / навчально-методичний посібник / О. Чеботарьова, Г. Блеч, І. Бобренко, І. Гладченко, О. Мякушко, І. Сухіна, С.Трикоз. За заг. ред. О. Чеботарьової – К.: ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2020. – 154 с.– Режим доступу: http://lib.iitta.gov.ua/721765

14. Прохоренко Л.І., Бабяк О.О., Баташева Н.І., Душка А.Л., Недозим І.В., Омельченко І.М., Орлов О.В. Навчання дітей з порушеннями когнітивного розвитку в умовах компетентнісного підходу: навчально-методичний посібник / за ред.В.В.Засенко, Л.І.Прохоренко. –2020. – 435 с.

https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/723004/1/%D0%9F%D0%BE%D1%81%D1%96%D0%B1%D0%BD%D0%B8%D0%BA%20%D0%BD%D0%B0%D0%B2%D1%87%D0%B0%D0%BD%D0%BD%D1%8F%20%D0%B2%20%D1%83%D0%BC%20%D0%BA%D0%BE%D0%BC%D0%BF%D0%B5%D1%82%20%D0%BF%D1%96%D0%B4%D1%85.pdf

15. Прохоренко Л.І., Бабяк О.О., Недозим І.В., Баташева Н.І./ методичний вісник: Бар'єри в навчанні та участі дітей з когнітивними порушеннями: особливості розвитку дітей із ЗПР, РАС, ГРДУ. – Київ, 2018

https://lib.iitta.gov.ua/id/eprint/713087/1/%D0%9C%D0%B5%D1%82%D0%BE%D0%B4%D0%B8%D1%87%D0%BD%D0%B8%D0%B9%20%D0%B2%D1%96%D1%81%D0%BD%D0%B8%D0%BA.pdf

16. Сучасний курикулум в освіті дітей з порушеннями слуху : методичні рекомендації / С.В Литовченко, О.М. Таранченко, В.В. Жук, В.М. Шевченко, В.В. Литвинова, О.Ф. Федоренко. — Кропивницький: Імекс-ЛТД, 2021. — 321 с.

17. Сучасні технології психолого-педагогічного супроводу дітей з порушеннями інтелектуального розвитку в умовах кризових викликів/ авт.: О.В. Чеботарьова, Г.О. Блеч, І.В. Гладченко, І.В. Бобренко, С.В. Трикоз, О.І. Мякушко, І.В. Сухіна та ін.: За наук. ред. О.В. Чеботарьової – К., ІСПП імені Миколи Ярмаченка НАПН України, 2023. 600 с. https://lib.iitta.gov.ua/737146

Сухіна, І.В. (2018) *Гіперактивна дитина* «Інклюзивне навчання» . «Ранок», ВГ «Кенгуру», м. Харків, Україна. ISBN 978-617-09-3802-2

– Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/711316/

18. Трикоз С. В. (orcid.org/0000-0002-5929-589X) and Блеч, Г. О. (orcid.org/0000-0003-4884-6024) (2018) *Дитина з порушеннями інтелектуального розвитку* «Інклюзивне навчання». «Ранок», ВГ «Кенгуру», м. Харків, Україна. ISBN 978-617-09-3800-8 – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/711320/

19. Учні початкових класів із порушеннями слуху: навчання та розвиток : навчально-методичний посібник / □С.В. Кульбіда, С.В. Литовченко, В.В. Жук, В.В. Литвинова□. – Харків : Вид-во «Ранок», 2020. – 144 с.

20. Чеботарьова О. В. (orcid.org/0000-0002-4560-3708), Гладченко, І. В. (orcid.org/0000-0002-2013-8053), Василенко-ван де Рей, А. and Ліщук, Н.І. (2018) *Дитина із синдромом Дауна* «Інклюзивне навчання» . «Ранок», ВГ «Кенгуру», м. Харків, Україна. ISBN 978-617-09-3805-3 – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/711322/

21. Чеботарьова О. В. (orcid.org/0000-0002-4560-3708), Блеч, Г. О. (orcid.org/0000-0003-4884-6024), Трикоз, С. В. (orcid.org/0000-0002-5929-589X), Гладченко, І. В. (orcid.org/0000-0002-2013-8053), Ярмола, Н. А. (orcid.org/0000-0001-9374-5543), Бобренко, Інна Всеволодівна (orcid.org/0000-0002-9501-5461), Королько, Н.І., Мальчевська, О.П., Сеник, А.В., Дзіядевич, Л. Г., Дмитрієва, І. В., Остапенко, Л.І., Тарновська, Л.І., Кликова, С.О., Голомозда, І.В., Чуліб, О. А. and Колодзейська, Н.М. (2019) *Критерії оцінювання навчальних досягнень учнів 5-10 класів з порушеннями інтелектуального розвитку : нав.-метод. посіб.* Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка НАПН України, м. Київ, Україна. – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/718297/

22. Чеботарьова О. В. (orcid.org/0000-0002-4560-3708), Гладченко, І. В. (orcid.org/0000-0002-2013-8053) and Ярмола, Н. А. (orcid.org/0000-0001-9374-5543) (2019) *Методичні рекомендації "Основи діагностичної діяльності корекційного педагога в роботі з дітьми з комплексними порушеннями розвитку"* – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/718307/

23. Чеботарьова О. В. (orcid.org/0000-0002-4560-3708), Трикоз, С. В. (orcid.org/0000-0002-5929-589X), Міненко, А.В., Блеч, Г. О. (orcid.org/0000-0003-4884-6024) and Гладченко, І. В. (orcid.org/0000-0002-2013-8053) (2016) *Особливості психолого-педагогічного супроводу дітей з помірним ступенем порушення інтелектуального розвитку в системі корекційно-розвивального навчання спеціального загальноосвітнього закладу: нав.-метод.*

посібник Інститут спеціальної педагогіки НАПН України, м. Київ, Україна. – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/707272/

24. Чеботарьова, О. В. (orcid.org/0000-0002-4560-3708), Коваль Л.В. (orcid.org/0000-0002-3342-8922),ДанілавічютеЕ.А. (orcid.org/0000-0003-3911-7612) (2018) *Дитина із церебральним паралічем* «Інклюзивне навчання» . «Ранок», ВГ «Кенгуру», м. Харків, Україна. ISBN 978-617-09-3801-5 – Режим доступу: https://lib.iitta.gov.ua/711323/

25. Інститут спеціальної педагогіки і психології імені Миколи Ярмаченка Національної академії педагогічних наук України https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/ins=5Fspe=5Fped/

Лабораторія олігофренопедагогіки https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/lo/

Відділ освіти дітей з порушеннями інтелектуального розвитку https://lib.iitta.gov.ua/view/divisions/decid/

https://lib.iitta.gov.ua/cgi/stats/report/themes/0121U108669/ твори теми 2021-2023,2024р

https://lib.iitta.gov.ua/cgi/stats/report/themes/0118U003350/ твори теми 2018-2020 рр